

Szegedre érkezett Kós Károly és Hubay Miklós

Már közöltük olvasóinkkal, hogy a Budai Nagy Antal szegedi szabadtéri bemutatójának hírére a Román Népköztársaságból Magyarországra érkezett a dráma szerzője, Kós Károly. Rövid budapesti tartózkodása idején találkozott Hubay Miklóssal, aki a Budai Nagy Antal szabadtéri előadásra való átdolgozását végezte, és jóváhagyta a nagyszabású előadás érdekében szükséges változtatásokat, illetve kiegészítéseket. A fővárosban ellátogatott a Nemzeti Színházba is, ahol hosszú időn keresztül folytatók a dráma belső részpróbái.

A bemutató közeledése a szerzőt Szegedre szólította. Kós Károly Hubay Miklóssal együtt tegnap érkezett. Megbeszélést folytattak Marton Endre főrendezővel, este pedig részt vettek a Budai Nagy Antal szabadtéri próbáján.

Zenekar és kórus élénkíti a Budai Nagy Antal előadását

Már híre ment, hogy a Budai Nagy Antal előadására kibővítették a színpadot, olyformán, hogy a zenekar helyén is emelvényt építettek, továbbá néhány páholyt is megszüntettek. A közvélemény arról is értesült „félfüllel”, hogy a rendezői ötletek között szerepel zenekar és énekkar alkalmazása is. A hír igaz: egyes jelenetekhez valóban alkalmaznak zenei aláfestést, sőt énekkar is szerepel, egykorú gregoriánokkal. A Szegedi Bartók Béla Filharmonikus Zenekar és a Szegedi Nemzeti Színház énekkara már együtt próbál a Budai Nagy Antal együttesével. A zenekar azonban ezúttal nem lesz szem előtt — a kulisszák mögött fog játszani.

A Budai Nagy Antal kiséretnéjét Hidas Frigyes, a budapesti Nemzeti Színház Erkel-díjas karmestere komponálta, s maga dirigálja majd a zenekart is. Az előadás során szerepet kap a dóm hatalmas orgonája is.

Baráti üdvözlét

A Szegeden járt Sztanyiszlavszkij és Nyemirovics-Dancsenko moszkvai balettszínház két szolista, E. E. Vlaszova és A. V. Csicsinadze, kiknek a szabadtéri játékokról és szegedi élményeikről szóló nyilatkozatát lapunk tegnapi számában közöltük, elutazásuk után baráti üdvözlét küldtek Szeged város lakosságának a Délmagyarországon keresztül. Az orosz nyelven írt üdvözlét magyar fordításban a következőképpen hangzik:

„Felhasználjuk az alkalmat, hogy Szeged város lakosságának a legjobbakat: békét, sok szerencsét és felvirágzást kívánjunk. A mi előadásaink, melyeket az Önök nagyszerű színpadán tartottunk, szolgálják népeink barátságának szép ügyét!”

E. E. Vlaszova,
A. V. Csicsinadze.

Munkásörök és a karhatalom tagjai a Budai Nagy Antal statisztériájában

Háromnegyed négy. A próba negyed óra múlva kezdődik. Fönn a hatalmas, kibővített színpadon most még csak a kellékesek, szereplők, díszletezők sűrűnek lázas igyekezettel. Már állnak a második felvonás első képeinek díszletei, a kolozsmonostori apátság gótikus belső folyosói, s középen és két oldalt, emelvényeken, hat magastámlájú székek. Ezeket ülve, várják majd „traktárra” az erdélyi urak Budai Nagy Antalt.

Lenn, a nézőtérben katonák üldögélnek, beszélgetnek a civil-közreműködők között. Tévedés ne essék: ők is közreműködők. A játékok vezetőségének kérésére a szegedi karhatalom 40 tagja, ezenkívül 32 szegedi munkásör és a honvédség műszaki alakulatától 100, katonája majd a „Budai” statisztériájának jelentős ré-

sztét. És most itt várják, hogy sor kerüljön rájuk. Négy órakor aztán Marton Endre föláll a rendezői asztaltól, kezébe veszi a mikrofont és már harsán is az utasítás: II. felvonás 1. kép! Kezdetéhez statisztéria fölállni!

A Színművészeti Főiskola növendékeiből került „rendezői segéderő” irányításával hamarosan meg is történik a statisztéria szétosztása. Testőrség, villogó alabárdokkal a bíborkárpitos székek mögé; Csáki István vajdának az oszlopok mögé elbújtatott katonasága; ki-egyesített kaszákkal fölfegyverzett parasztok és reszkető, zsolozsmázó papocskák. Marton Endre maga is fölmeleg a színpadra s elmagyarázza a színészi mesterségben nem jártas katonáknak és munkásöröknek, mit kell majd tenniük.

Furcsa így a színpad. A cselekmény még nem indult el, s nincsenek jelmezbe öltözve a szereplők. A püspök íródeákja egyik kezében a kihegyezett lúdtollat fogja, a másik kezében pedig a Délmagyarország, azt olvasza. A mai katonaruha és az amóttan lándzsák ellentéte is mulatságosan hat.

Mindenki a helyén van. Egy újabb intés: az oszlopok mögül egyszerre előlépnek a katonák. Egy másik intés: berohannak a halálra ijedt barátok. S a harmadik intésre megjelennek a fölkelők is, Budai Nagy Antal katonái — a szegedi munkásörök.

Begyakorlás. Újra és újra, amíg minden „tökéletesen” nem megy. S a „beugró” statisztéria jól megállja a helyét. Fegyelméletten, pontosan teljesíti a rendezői utasításokat.

Az angol vendégek három napig tartózkodnak Szegeden, itt-tartózkodásuk idején meglátogatják a Szegedi Konzervgyárat, a Ruhagyárat és a Papucskészítő KTSZ-t. Ez utóbbi látogatást az angol nők kívánságára állították programba, úgy látszik, érdekli őket a szegedi papucs készítése. Ezenkívül természetesen megnézik a szabadtéri játékok egyik előadását, a János vitézt.

Az angol nőküldöttség találkozik a szegedi nőtanács vezetőivel, aktiváival, s kölcsönösen kicserélik a népmozgalom tapasztalatait. A szegedi asszonyok készülnek angol barátjaik megajándékozására, munkadélutánjaikon a János vitéz főszereplőit (Kukorica Jancsit, a boszorkányt és Iluskát) formázzák meg karakter babaként, ezzel kedveskednek vendégeiknek.

A játékok közönségéről

Villáminterjú
Holló Walterrel
a szabadtéri játékok
szervező titkárával

— Régóta a közönségszervezés a szakmám — válaszolja, amikor hozzá fordulunk a kérdéssel itt, a Károly utcai szervező irodában. Dolgoztam már Győrött és Kecskeméten, az ottani színházakban, de

soha sehol ennyi üzemi dolgozó, ennyi egyszerű parasztember nem igényelt jegyet az előadásra, mint most Szegeden.

a szabadtéri játékok időtartama alatt. Ha volna még vagy öt-hatezer jegyem a Budai Nagy Antalra és a János vitézre, akkor sem kellene attól félnem, hogy a nyakamon marad.

Budapesti nagyüzemek és falusi termelőszövetkezetek nap mint nap érdeklődnek

nálunk, van-e még jegy, s nem egy-kettő, hanem húsz-harminc kellene nekik.

— Jóleső érzés olyanoknak jegyet adni — mondja —, akik azelőtt talán még soha színházban nem voltak. Mert a színházi kultúra terjesztésében, népszerűsítésében komoly szerepünk van nekünk is, közönségszervezőknek. Valóban:

kulturális rendezvény Magyarországon régóta nem mozgatható már meg ilyen nagy tömegeket.

A szegedi színpad valóban a nép színházává vált.

Szegedi ünnepi hetek

Éjféli beszélgetés „két” Budai Nagy Antallról

1936-ban, amikor a haladó színház barátainak jelenlétében, forró hangulatú estén először mutatták be a Budai Nagy Antalt Kolozsvárott, meg senki sem gondolta, s nem is gondolhatta, hogy ez a dráma valamikor szabadtéri színpadra kerül. Annak idején az is nagy öröm volt, hogy a hatóság ideig-óráig megtűrte a színházakban, hiszen Kós Károly minden szava a hivatalos államot sújtotta. Nemcsak a közvélemény vette ezt észre, hanem a „műsorpoltikusok” is, s ezért történhetett meg, hogy a felszabadulás előtt, rövid játékidő után, minden színpadról eltanácsolták.

Szép forradalmi tett volt ennek a drámának a bemutatása és az abban vállalt színészi játék. A bemutató emléke maga is örökre kedves élmény marad mindenkinek, aki láthatta, hát még annak, aki akkor is és most is — a nagyszabású szabadtéri bemutatót — részese lehet a művészi produkciónak.

Véletlenül tudtam meg, hogy Tompa Sándor, Kossuth-díjas színművész, aki a szegedi előadásokon Besz Tamást alakítja, az ősbemutatón ugyanezt a szerepet játszotta. A jelenlegi együttesben tehát ő az egyetlen, aki ott volt a dráma színpadi elindításánál, s most ugyanúgy jelen lehet annak nagyszerű szabadtéri újjászületésénél.

Az értesülést éjfélkor szereztem, a próbák idején, s szerencsére ott találtam még a nézőtérben Tompa Sándort is. Már nem volt jelenése, de a hűvös éjszaka miatt nyakig/begombolkóva figyelte a színpadot, a nagy tömegjeleneteket, s művész-társaival beszélgetett — arról, ami a színpadon történt.

Mikor azonban felemlítettem neki a kolozsvári ősbemutatót, szívesen visszalapozott emlékeiben. A régi kedves élményt és az ideit friss kezdeményezést azonban már nem tudta egymástól elválasztani, s így „két” Budai Nagy Antallról beszélt az éjszaka hűvösében.

— Nagyon emlékeztet számomra az ősbemutató. Mennyi lázas izgalom előzte meg! Tisztában voltunk azzal, hogy az állam nem fogja jó szemmel nézni vállalkozásunkat. Különösen elmergessítette a helyzet, hogy a bemutatóra az imperialista Romániában egy kisebbségi színház vállalkozott. Sok akadályoztatást kellett visszaverni, de lehet, hogy éppen ez a harc erősítette meg társulatunkban az állandókat.

— Igen érdekes és értékes előadás volt, s a közönség csakhamar megkedvelte, érezve a dráma eszméi értékét, haladó társadalmi tendenciáit. Nagy jövője azonban nem lehetett ott, mint ahogy Magyar-

országon sem. Itt is elgáncsolták néhány előadás után, sőt megbuktatni is megpróbálták.

— Színpadon ezért sokáig nem találkozhattam Kós Károly drámájával. Azóta csak egyszer láttam, a Marosvásárhelyi Székely Színház előadásában. S természetesen újra kapcsolatba kerültem vele, a szabadtéri játékok alkalmával. Számomra külön öröm, hogy ezen az előadáson ugyanazt a szerepet játszhatom, amelyet 1936-ban, az ősbemutatón. Mégis az a legkedvesebb számomra, hogy ezt a nagy drámát most teljes ragyogásában kibonthatjuk. A Budai Nagy Antal eredetileg zárt színpadra épült, s így nem lehetett olyan érzékletesen, plasztikusan kifejezni a cselekmény történeti háttérét. Amit egy színházi előadásban csak szavakkal lehetett a néző tudomására hozni, az itt — szabadtéren — mind meglelevenedhet. Így most magam is újra csodálom és bámulom ezt a drámát, mint egy hatalmas filmet, kitágítva, térben, képszerűségben, játékokban, s ezeken keresztül eszmiségben is.

— Ezeket a lehetőségeket látva, a kör-mány és a párt messzemenő anyagi és erkölcsi támogatását ismerve, biztosra veszem, és meggyőződéssel mondom, hogy monumentális előadás lesz. Történelem ez — a szegény nép első, nagy forradalmas megmozdulásának nagyszerű emlékműve. Ilyen rendezésben és előadásban ma már magam is sokkal közelebb kerültem a dráma nagy művészi és eszméi értékeihez. Emellett valósággal kóstolagom izes, szép, erdélyi nyelvét, mely költőiségben talán egyedülálló.

Es Tompa Sándor nagyon sokat és nagyon szívesen beszél még, mind a kolozsvári ősbemutatóról, mind az átdolgozott Budai Nagy Antallról. Szavaira figyelve észre lehet venni, hogy saját szerepében is teljesen benne él, hiszen a szép székely dialektus itt is, ott is felismerhető beszédeben. Lehet, hogy ezt Erdélyből hozta magával, de bizonyos, hogy időnként Besz Tamás beszél belőle.

Közben a színpadra vetítődnek a színes fénycsókák, a szekereket körül táborozó fáradt pórkora, s a rendező a legszigorúbb csöndet parancsolja. A toronyban fél egyet mutat az óra, de még nincs megállás. A nézőtérben pedig továbbra is feszülten figyel Tompa Sándor, az ősbemutató részese, hogy a dráma nagy újjászületése minden mozzanatának tanúja lehessen, mint néző is.

S. I.

Angol nőküldöttség érkezik az ünnepi hetek alatt

A nőtanács szegedi titkársága a szegedi ünnepi hetek alkalmával három angol nőt lát vendégül. A küldöttség augusztus 13-án érkezik Szegedre. A delegáció vezetője az angol nőtanács elnöke. Tagjai: az angol szakszervezet egyik funkcionáriusa és egy jogász.

Az angol vendégek három napig tartózkodnak Szegeden, itt-tartózkodásuk idején meglátogatják a Szegedi Konzervgyárat, a Ruhagyárat és a Papucskészítő KTSZ-t. Ez utóbbi látogatást az angol nők kívánságára állították programba, úgy látszik, érdekli őket a szegedi papucs készítése. Ezenkívül természetesen megnézik a szabadtéri játékok egyik előadását, a János vitézt.

Az angol nőküldöttség találkozik a szegedi nőtanács vezetőivel, aktiváival, s kölcsönösen kicserélik a népmozgalom tapasztalatait. A szegedi asszonyok készülnek angol barátjaik megajándékozására, munkadélutánjaikon a János vitéz főszereplőit (Kukorica Jancsit, a boszorkányt és Iluskát) formázzák meg karakter babaként, ezzel kedveskednek vendégeiknek.

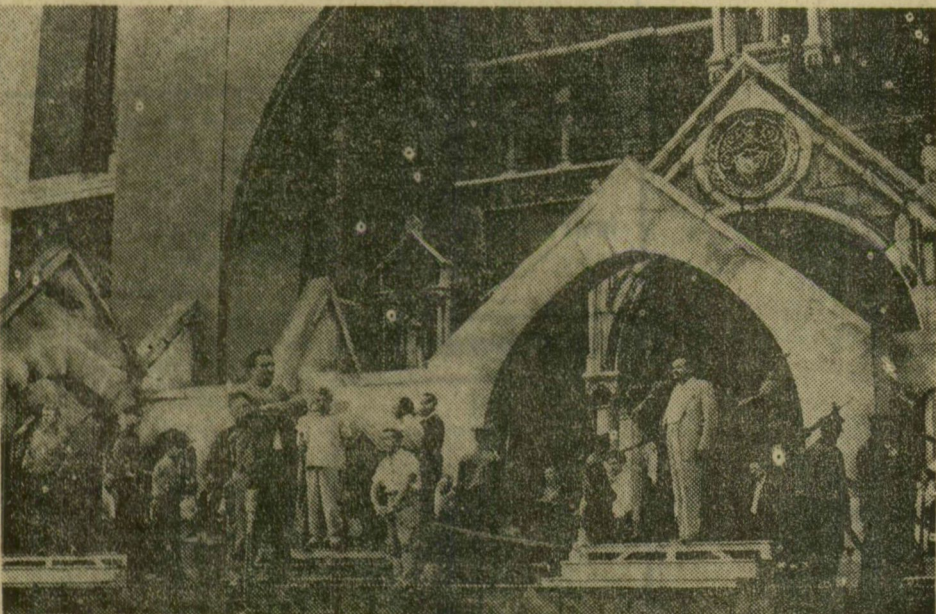
Harangzúgás — rádiójelzésre

Eg a gorbói malom... S lángallobbanóban egész Erdély. Megszólalnak a harangok: tűz van, tűz van! — riasztja az albókat a zúgásuk.

Ezzel az egyre erősödő, egyre hangosabb, mindent elöntő harangzúgással végződik Kós Károly drámája szabadtéri átdolgozásának első része. Féllelmetes élmény lesz hallani ezt a harangzúgást. Először az újszegedi templom harangjai szólalnak meg, s így halad a harangszó egyre közelebb a színpadhoz, míg végül rákezdik a Fogadalmi-templom harangjait. Sok fej-törést okozott a játékok műszaki gardájának az, hogy miként szólaltassák meg a kellő időben és sorrendben a harangokat. Előbb a fényjelzés és a telefon gondolat is fölmerült. Végül aztán a rádióval való irányításban állapodtak meg. A honvédség ultra-rövidhullámú adó-vevő készülékei végzik majd a harangok illetve a harangozók irányítását.

Az első próba a félrevert harangokkal kitűnően sikerült. Jól bevált a rádiós irányítás. Ugyancsak nagyszerűen helyettesítette a malom és Erdély egészét az a néhány kódgyertya, amelyet szintén a honvédség bocsátott a játékok műszaki apparátusának rendelkezésére. Egyszóval lesz alapos tűz-vész és jókora harangzúgás, most már bizonyosan.

De félretéve a tréfát, nemcsak a szenzációs látványosságok kedvéért van mindezekre szükség. Nem pusztán a nézők elkábitása, ámulatba ejtése miatt, hanem mert rendkívüli szuggesztív erejükkel hathatósan alá támasztják a cselekmény valóság-hatását, atmoszférát teremtenek. S ezért nem lehet róluk lemondani, különösen szabadtéri előadásokon. Ne ijedjen meg hát senki, ha majd meghallgatja a félrevert harangok zúgását. Játék az egész! Grandiózus, lenyűgöző, nagyszerű játék...

Munkásörök és katonák gyakorolják az egyik tömegjelenetet.